

فرش آذربایجان بهشت بافته ایرانی

دست آفریده‌های پرنقش و نگار ایرانی رهاورد زندگی پر تلاش زنان و مردانی است که با شوریدگی نگاره‌ها و گرمی رنگ‌ها دل‌های پاک این هنرآفرینان ممزوج شده است...

دست آفریده‌های پرنقش و نگار ایرانی رهاورد زندگی پر تلاش زنان و مردانی است که با شوریدگی نگاره‌ها و گرمی رنگ‌ها دل‌های پاک این هنرآفرینان ممزوج شده است و در این دست‌بافته‌ها راه و رسم کهن و سنت دورنمایه هر نقش‌پردازی است که جهانی برای آفرینش دارد.

به گزارش خبرگزاری فارس از تبریز، در جهان کمتر هنری استمرار یافته در تاریخ اقوام و برانگیخته از ذهن انسان می‌توان یافت که همچون فرش‌بافی ضمن داشتن جنبه هنری 100 درصد، صنعتی و مصرفی صرف و قوام بخش پایه‌های اقتصاد خانواده‌ها، ایلات و عشایر و اقوام و کشورها و نیز مناعی تجاری و سود بخش باشد، بدون آنکه بتوان بین خواص متفاوت مذکور مرز و جدایی قائل شد و مشاهده کرد یا جنبه‌ای را بر سایر جنبه‌های آن برتری داد.

این ویژگی است که فرش را در میان دیگر دستاوردهای هنری جهانیان پرآوازه و مقبول عام ساخته است. از لحاظ هنری این دستباف چکیده‌ای از مجموعه هنرهای دستی انسان در طول تاریخ آشنایی او با هنر از جمله خط، نگارگری صورتگری و نقاشی و تذهیب و تشعیر، منبت، معرق، خاتم، کاشی‌کاری، مینیاتور، سیاه قلم، رنگ و رنگرزی و نیز مبین ذوق و سلیقه، استعداد و خلاقیت و تفکر و تجسم اوست.

با وجود توسعه دامنه بهره‌گیری از اهرم و چرخ و ماشین در عصر حاضر، امور مربوط به فرش از مرحله پرورش گوسفند تا چیدن پشم و رستن و تابیدن نخ و رنگرزی و طراحی و بافتن و سرانجام بریدن این دستباف از دار بدون هرگونه وابستگی انجام نشدنی است و بدین گونه صورت می‌پذیرد و بدین لحاظ است که عصاره هنر انسان و بهترین بیانگر طبیعت و تمنیات اوست.

فرش کالایی مصرفی است نه تفنی و تزئینی محض است. کدام کالای دستی را می‌توان یافت که بدین حد در متن زندگی و خانه و کاشانه اکثریت غریب به اتفاق جامعه حاضر باشد و پیوسته راحتی و آسایش هدیه کند. قوام بخش پایه‌های اقتصاد افراد و خانواده‌ها و اقوام و در مجموعه کشور می‌باشد زیرا برای افراد سرمایه‌ای است مطمئن که روز به روز به ارزش آن افزوده می‌شود و برای کشور تامین کننده ذخایر ارزی در سطح جهان است و تجربه نشان داده است که فرش در بین صادرات غیرنفتی مهم‌ترین پشتوانه و تامین کننده اعتبار است.

این کالا سرانجام مناعی تجاری و سود بخشش است بدان گونه که هزاران سرمایه‌گذار ایرانی و غیرایرانی را به خود مشغول داشته و جملگی از دست یافتن بدان خوشنود و راضی‌اند.

* تاریخچه فرش ایران و تبریز

ایران دارای تاریخی بسیار طولانی در عرصه هنر فرش و قالیبافی دارد. در ایران از دیرباز بافتن انواع فرش متداول بوده و انگیزه‌های اجدادی داشته است. مطالعه در صفحات تاریخ نشان می‌دهد که فرش‌بافی به صورت هنری دستی، مردمی، روستایی و عشایری در ایران سابقه بس دراز دارد.

برخی مورخان در مورد حمله رومیان به ایران و غارت دستگرد قالی را از جمله غنایمی که در این غارت به دست آورده شده، قید کرده‌اند و نیز منابع یونانی از قالی‌های زربافت ایران یاد کرده‌اند. #171; فرش بهارستان؛ با آن همه هنرمندی که به تأیید روایات مختلف، در بافت آن به کار رفته بوده اگر چه گاه در تعریف از آن راه اغراق پیموده شده اما خود نشانگر پیشرفت صنعت فرش‌بافی و صنایع جنبی از جمله طراحی و رنگرزی در ایران قدیم می‌باشد.

فرش به عنوان نمودی از فکر و اندیشه بشری و متاثر از حس نوجویی او در طول تاریخ خود با نشیب و فرازهایی روبه‌رو بوده که گاه با فراغت فکری هنرمندان و محیط مناسبی که برای رشد و شکوفایی هنر ایشان ایجاد شده به حد اعلائی خود رسیده و گاه صدماتی که بر اثر مصائب طبیعی و غیرطبیعی بر پیکر جامعه وارد شده، آن را به دوره نهفتگی و خمود سوق داده است.

عصر مغول یعنی قرن هفتم هجری را می‌توان دروان بس غم‌انگیز برای انواع هنر ایرانی دانست و پس از آن قرون دهم و یازدهم هجری را که عصر صفویان است زمان شکوفایی طبع هنری مردم ایران باید به شمار آورد.

آغاز دوران صفوی همزمان با رشد بسیاری از هنرهای دستی و توسعه آن در همه شئون جامعه بوده است. بسیاری از هنرمندان ایرانی در این دوره ظهور کرده‌اند که با اغتمام فرصت از آرامش و محیط مساعدی که به وجود آمده عمر گرانبهای خود را بر سر ارتقای سطح کیفی هنر و صنایع دستی نهاده‌اند و با ابداع طرح‌ها و نقشه‌های زیبا و هنرمندانه جایگاه این صنایع به ویژه فرش را به حد اعلائی خود رسانیده‌اند و نام ایران را در سراسر جهان با آثار خود پرآوازه ساخته‌اند.

با توجه به سهولت ایجاد ارتباط بین هنرمندان نقاط مختلف و پیشرفت تکنیک طراحی و نقش‌پردازی، فرش همگام با سایر هنرها و صنایع مردمی رو به تکامل رفته است، طرح‌های محلی به نقاط دیگر برای بافت فرستاده می‌شود و هنرمندان از نتایج تجربیات دیگر همکاران خویش کاملاً با خبر می‌شوند و وسایل کار طراحی پیشرفت کرده و تکنیک جدید به کمک هنرمندان آمده و ایشان به مهارت در تهیه و تکثیر طرح‌های خود اقدام می‌کنند. بازارهای فرش جهانی به ویژه از اوائل قرن بیستم میلادی رونق گرفته و این خود تشویق دست‌اندرکاران را در پی داشته و به ویژه در تبریز، کرمان، کاشان، اصفهان، اراک، داد و ستد این کالای ارزشمند را رونق داده و در این

زمان است که بازار صادرات فرش‌های نو و کهنه گرم شده و کارگاه‌های بزرگ برای پاسخگویی به تقاضاهای روز افزون دایر شده است. این قالی‌ها به اروپا به ویژه کشور آلمان و آمریکا حمل می‌شود و موجبات تقویت بنیه مالی کشور را در حد خود فراهم می‌سازد و تجارت خارجی را به سرمایه‌گذاری در تولید فرش‌های مورد درخواستشان تشویق و ترغیب می‌کند.

مجموعه این اقدام طی قرن اخیر برای تقویت بنیه اقتصادی کشور مؤثر بوده، اما دخالت فروشندگان و صاحبان سرمایه در کار طرح و رنگ فرش و سفارشات غیر مسئولانه ایشان به کیفیت این دستباف لطمه وارد ساخته است. عدم نظارت صحیح بر کار بافت فرش و بسیاری عوامل دیگر از جمله قیمت‌ها و چگونگی صادرات طی نیم قرن گذشته، رقابتی فرش ایران را به میدان رقابت کشانده و از سوی دیگر سودجویان را به سوء استفاده از غفلت دست‌اندرکاران و انجام تقلباتی در مراحل مختلف تهیه موارد اولیه و تولید فرش و داشته و در نتیجه موجبات سقوط کیفیت و کمیت و گرمی بازار فرش ایران را فراهم نموده است به منظور ایجاد پیوستگی، ارتقای سطح کیفی این دستباف ارزشمند و تداوم تاریخ پرآوازه آن هوشیاری و کوششی همه جانبه لازم است که امید است عشق و علاقه عامه مردم به این میراث اجدادی خود آن را در ضمیر تمام دست‌اندرکاران بیدار سازد.

در این میان نقش تبریز و خطه آذربایجان که به دلیل وسعت مراتع، زمین‌های کشاورزی، آب و هوای دلنشین طبیعی و کوهستانی همواره در تولید قالی از موقعیتی ممتاز بهره‌مند بوده است، بر کسی پوشیده نیست.

شهر تبریز نیز در میان تمام مراکز قالیبافی این خطه، دارای مقام و اعتبار بسزایی است. تبریز از زمان جانشینان هلاکو مرکز مهم داد و ستد قالی بوده است. به ویژه در زمان حکومت صفویان با ایجاد کارگاه‌های بزرگ قالیبافی، قالیبافان طراز اول در این شهر گرد آمدند و به بافت فرش‌های بسیار نفیسی پرداختند که امروزه بسیاری از آنها زینت بخش موزه‌های بزرگ جهان است.

در واقع پس از انتقال پایتخت صفویان از هرات به تبریز، مکتب هنری ایران (مکتب تبریز) بنیان نهاده شد و به دنبال آن استقرار بی‌شماری از هنرمندان، از هر صنف و حرفه‌ای موجب شد که شهر تبریز به عنوان کانون هنر، مورد توجه بسیاری قرار گیرد و در این میان هنر فرشبافی نیز با استقرار نقاشان و طراحان زنده‌های چون بهزاد و سلطان محمد دو چندان رشد یافت.

تبریز که در بسیاری موارد همواره پرچمدار بسیاری از نهضت بود، در اعتلا و گسترش جهانی نام فرش ایران نقش مهمی را ایفا کرد و رونق و احیای هنر قالیبافی ایران در اواخر دوره قاجار و اوایل سلطنت پهلوی و راهیابی فرش ایران به بازارهای جهان و گسترش این حرفه در سایر نقاط ایران تا حدود زیادی مرهون بازرگانان و تجار و قالیبافان آذربایجانی به ویژه تبریزی است و این موضوع بیش از سوابق تاریخی آذربایجان در قالیبافی برای آذربایجانی‌ها مایه فخر و مباهات است.

همزمان با آغاز اقدامات بازرگانان تبریز در امر صادرات قالی به بازارهای جهانی، تجار و بازرگانان شهرهای مختلف کشور برای وسعت بخشیدن به فعالیت‌های خود و استفاده از امکانات و تسهیلات تجاری پایتخت به تهران مراجعت نمودند و در قسمت‌های مختلف بازار تهران موجبات ترویج و توسعه هنر قالیبافی را فراهم آوردند.

از بزرگ‌ترین صادرکنندگان فرش تبریز که نخستین پرچمدار صادرات فرش ایران نیز بودند و برخی خود در تولید فرش نیز دستی داشتند می‌توان به حاج یوسف قالیچی، حاج عبدالله قالیچی، حاج میرزا جعفراسلامبولچی، حاجی صمدقره قالیچی، میرزا علی اصغر و میرزا علی اکبر و اسماعیل قالیچی (فرزندان شادروان حاج عبدالله قالیچی)، صدقیانی، ایپکچی، حاج محمد ممقانی، محمد اف، دیلمقانی، آوآکیان، کاسباریان و اردوبادی اشاره کرد.

با توجه به هنر قالیبافی در تبریز تجار ضرورت ساخت مرکزی برای مبادلات فرش در تبریز احساس کردند و نتیجه آن چنین شد که بازاری برای فرش تبریز دست و پا کنند و این گونه بود که بازار فرش تبریز را بنا کردند که از عظیم‌ترین آثار تاریخی تبریز نیز به شمار می‌آید.

براساس آن گزارش، بیش از 40 درصد تولیدات فرش کشور متعلق به استان آذربایجان شرقی می‌باشد چرا که قالیبافی استان آذربایجان شرقی یکی از پاک‌ترین، زیباترین و اشتغال‌زاترین رشته‌ها به شمار می‌رود. فرش هنر، فرهنگ و پیشینه تاریخ ما ایرانیان است و به همین دلیل توجه دولتمردان و نمایندگان مجلس را می‌طلبد.

* فرش تبریز

توسعه روز افزون وسائل ارتباطی و ایجاد راه‌ها سبب شد تا طرح‌ها و نقشه‌ها و شیوه‌های بافت در صدها کیلومتر دورتر از محل اولیه شان مورد استفاده قرار گیرند.

تبریز از جمله مراکز قالیبافی است که توانسته از این رهگذر بهره فراوان گیرد، طراح و قالیباف تبریز برخلاف دیگران خود را پایبند تعصبات قرار نداده و با برخورداری از هرگونه نقش زیبا و تلیف نقوش مختلف با یکدیگر در نهایت طرحی را ارائه می‌دهد که هر بخش آن متعلق به یک ناحیه است.

اختلاط ترنج کرمانی و لچک مشهدی و حاشیه کاشان در قالیبافی تبریز نقشی را به وجود می‌آورد که دلپسند و چشم‌نواز است. برخی طرح‌ها زیاد هم از نقش اولیه دور نیست و ویژگی‌های خود را حفظ می‌کند در نتیجه مواردی که بگوییم، تبریز نقشه کاشان، تبریز نقشه اصفهان کم نیستند و این گفتار تنها تأکیدی است بر بافنده تبریزی.

نقشه رایج در تبریز و مناطق شهری باف بیشتر اسلیمی، شاه عباسی، انواع لچک‌ترنج (گوشه گوبک) است. نقشه افشان سرتاسری (باشاباش) از انواع طرح‌های شاه عباسی است. انواع شکارگاه، شیخ صفی، منظره و چهار فصل، زیر خاکی، بوته ترمه‌ای، انواع ماهی، درختی، گلدانی، شمعدانی، هشتی دو و چهار رنگ، قالی، گل حنایی، گل فرنگ، گوبلن بیجار، سه گل، قوبا و (داشلی قوبا)، لوله باف، چرخ فلکی نیز از جمله طرح‌هایی هستند که مورد استفاده قرار می‌گیرند.

امروزه با تقلید نقشه‌های معروف ایران در بسیاری از کشورهای همجوار و کپی نقشه‌های ایرانی در سطح بسیار وسیع و گسترده و با

بهره‌گیری از نیروی فراوان کار در کشورهای غیرپیشرفته، فرش‌های بسیاری تحت نام فرش ایران، بازارهای جهانی را اشباع کرده است، گرچه از نقطه نظر ظرافت و مرغوبیت پشم‌ها، آنها نسبت به فرش ایران در سطح نازلتری قرار دارند، لیکن برای خریداران اروپایی تشخیص آن بسیار مشکل است. بافندگان تبریزی در اینجا نیز با در نظر گرفتن این نکته، دست به کار بافتن فرش‌هایی غیر از نقشه‌های مصطلح و معمول شده‌اند. نقشه‌های صورتی و مجلسی با بهره‌گیری از میراث‌های گذشته نقش‌های ایران و با الهام‌گیری از مجالس و بزهای مینیاتور و گاه با کپی از آثار نقاشان برجسته جهان نظیر روبنس، بوجر، رامبراند، در بین بافندگان طراز اول تبریز، جایگاه ویژه‌ای یافته است.

نقش‌های صورتی و مجالس که پویندگان اولیه آنها اساتید محترمی مثل استاد بهادری هنرمند اصفهانی و استاد رسام عرب‌زاده بوده‌اند. امروزه با همت بافندگان خوش ذوق و علاقه‌مند و عاشق این حرفه به نحوی مطلوب بافته می‌شود. این قالی‌ها و قالیچه‌ها که بافت آنها با رج‌شمارهای بالا گاه برای سال‌ها به طول می‌انجامد و در آنها از ده‌ها نوع خامه‌رنگی استفاده می‌شود، اکثراً به صورت سفارشی انجام می‌پذیرد.

آنچه در بافت این قالی‌ها و قالیچه‌ها حیرت‌انگیز است، کاربرد ده‌ها نوع خامه رنگی است که تنها برای ارائه رنگ چهره و خطوط چهره پرسوناژهای مجالس به کار می‌رود. بدیهی است سرنوشت آینده فرش ایران، صرف نظر از بافت آن دسته فرش‌هایی که تنها برای زیرانداز استفاده می‌شوند، در گرو بافت نقوشی از همین دست خواهد بود، نقوشی که دیگر کشورهای همجوار را یارای کپی و بافت آنها نخواهد بود.

شبهه قالیبافی شهری در حال حاضر اختصاص به شهر تبریز ندارد و بسیاری از آبادی‌ها، منطقه و شهرها و دهات غرب آذربایجان شرقی معیارها و ضوابط و تأثیرات آن را پذیرفته‌اند.

در شهر مرند و دهات حومه، نیز قالیبافی شهری عمومیت دارد. از مشخصات ویژه این منطقه، نقشه معروف خشتی (بختیاری) خود رنگ است. این نوع قالی را با استفاده از پشم خام و رنگ نشده می‌بافند. در سراب و اردبیل معمولاً قالیچه و کناره روستایی تولید می‌شود، لیکن تولیدات کارگاه‌های اردبیل از نظر قطع و رج‌شمار نقشه‌ها نسبت به سایر مناطق از تنوع بیشتری برخوردار است. در شهر سراب قالی‌های بزرگ چه با نقشه ماهی که از طرح‌های بیجار اقتباس شده است به مقدار زیاد تولید می‌شود.

* شکوه فرش ایران در آذربایجان متجلی شده است

معاون حفظ و احیای سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری گفت: شکوه فرش ایران در آذربایجان متجلی شده است. مسعود علویان‌صدر اظهار داشت: فرش زائیده ذوق و سلیقه ایرانی‌ها و آذربایجانی‌هاست و ذوق مردمان ایران زمین در جهان مبتکر این هنر صنعت بوده است.

وی ادامه داد: فرش عکس‌العمل يك ملت در آیین زمان و نخستین خواستگاه فرش ایران است و شکوه این ابتکار متعلق به هنرمندان آذربایجانی است.

علویان‌صدر با بیان اینکه فرش ریشه در تاریخ دارد، تأکید کرد: فرش در حال زندگی می‌کند و در آینده بر می‌نهد، فرش دانش هماهنگ شدن با محیط است.

معاون و حفظ و احیای سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری اظهار داشت: این خصوصیات قالی هویت را به عنوان شاخصی در عنصر فرهنگی، فرهنگ اتحاد و انسجام در لایه‌های خود سازماندهی می‌دهد.

وی افزود: انسان‌ها به واسطه ارزش‌های انسانی و درک صحیح معنوی از عنصری که ما آن را بی‌روح می‌شناسیم، می‌تواند به کالبد بی‌جان روح دهد.

علویان‌صدر تأکید کرد: فرش همواره با آموزه‌های اسلامی عجین بوده است، چرا که در آن روح دیانت به منصف ظهور رسیده است، فرش تجلی مساوات و عدل است در فرش ابتدا و انتها نمی‌بینید و این آموزه دینی ماست که در قالب افکار و سنت‌های والا ظهور و تجلی پیدا کند.

وی ویژگی اصلی قالی آذربایجان را عدم وجود محدودیت زمانی و مکانی خواند و افزود: هر جا فرش ایرانی است، نام ایران متجلی می‌شود.

معاون و حفظ و احیای سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری در ادامه وجود عنصر اقتصادی در خلق فرش ایرانی را یکی دیگر از ویژگی‌های منحصر به فرد این اثر هنری خواند و تأکید کرد: هنرمندان خلاق با انتخاب بستر خانواده به عنوان امن و مناسب‌ترین محیط برای فعالیت اقتصادی اعضای خانواده یکی دیگر از ویژگی‌های منحصر به فرد قالی ایرانی را رقم زده‌اند.

وی ادامه داد: تکنولوژی، علم، فکر و فرهنگ برتر توانسته است تداوم و حیات بخش قالی آذربایجان باشد و امیدواریم همواره لطافت فرش و روحی که به واسطه عشق بافندگان فرش در آن دمیده شده است، جاری و ساری باشد.

وی در پایان ثبت ملی قالی آذربایجان را فرصتی فوق‌العاده برای شناساندن خطه آذربایجان خواند.

* فرش تبریز نماینده فرهنگ ایرانی است

بی‌خود و بی‌جهت نیست که مانوهار گانگش دبیر اول سفارت کشور هند در ایران فرش تبریز را سفیر فرهنگی ایران در سایر نقاط جهان عنوان می‌کند.

وی با اشاره به مشترکات فرهنگی، نقش تولیدات صنایع دستی که حامل بار فرهنگی نیز هستند را در گسترش روابط بین‌المللی بسیار حائز اهمیت معرفی می‌کند.

دبیر اول سفارت هند در ایران، ایران را کشوری زیبا و فرهنگی می‌خواند و به طور قطع هر جهانگردی که اطلاعات دقیق و مناسبی در مورد جاذبه‌های ایران داشته باشد، سفر به این سرزمین کهن را در برنامه‌های خود قرار می‌دهد. وی با اشاره به جاذبه‌های تاریخی ایران مانند بازار تبریز در این نقطه از کشور، زیبایی و حفظ اصالت این سازه عظیم را بسیار جالب توجه ارزیابی می‌کند و می‌گوید: بازار تبریز از تاریخ کهن و شکل ویژه‌ای از روابط برخوردار است و دیدن آن برای هر غیر ایرانی جالب توجه است.

گانگش بیان می‌کند: تیمچه زیبایی مظهریه و فرش‌های ظریف دستبافتی که بازدیدکنندگان در این محل می‌بینند، می‌تواند به عنوان یک ظرفیت کم‌نظیر عمل کند و موجب جذب گردشگران بیشتری بشود.

وی که از دیدن نقشه‌های متنوع و جالب توجه فرش‌های تبریز شگفت زده بود، توانمندی هنرمندان قالیباف استان را برای خلق صحنه‌هایی چنین بی‌نظیر ستود و اضافه کرد: فرش تبریز در دنیا شناخته شده است و به هر جا برود، گوشه‌ای از فرهنگ و هنر و تمدن ایرانی را با خود به همراه می‌برد و انسان‌ها در نقاط مختلف دنیا با دیدن فرش تبریز به یاد شعرهای خیال‌انگیز شعری ایران می‌افتند، چون این فرش به همان ظرافت و لطافت شعر است.

دبیر اول سفارت هند تنوع و گستردگی بازار تبریز را نشانه توجه همه جانبه مردمان این دیار به خواست‌ها و نیازهای تجاری و بازرگانی دانست و عنوان داشت: تجربه دیدار از بازار تبریز را با سایر هموطنانم نیز در میان می‌گذارم.

* 500 میلیارد ریال تسهیلات به شکل‌های فرش دستباف روستایی اختصاص یافته است. نماینده مردم تبریز در مجلس شورای اسلامی از اختصاص 500 میلیارد ریال تسهیلات به شکل‌های فرش دستباف روستایی خبر داد. رضا رحمانی توجه به توسعه و رونق فرش دستباف روستایی را از دغدغه‌های نمایندگان مجلس شورای اسلامی عنوان کرد. وی با اشاره به اشتغالزایی بالای هنر صنعت فرش دستباف در روستاها، از اهتمام ویژه مجلس هشتم و دولت دهم برای توجه به مسائل و حل مشکلات قالیبافان به ویژه قالیبافان روستایی خبر داد و افزود: هر گامی که موجب ماندگاری قالیبافان در روستاها شود، بی‌شک از به وجود آمدن یک مشکل و معضل جدید در حاشیه کلانشهرها با عنوان معضل حاشیه‌نشینی جلوگیری می‌کند.

نایب رئیس کمیسیون صنایع و معادن مجلس شورای اسلامی اشتغال‌آفرینی در فرش دستباف را کم‌هزینه‌تر از سایر بخش‌ها دانست و بیان داشت: اگر خواهان ماندگاری روستاییان در روستاهای محل سکونتشان هستیم، باید بحث اشتغال و اقتصاد آنها را نیز مورد توجه قرار دهیم و توجه به مسائل و مشکلات قالیبافان روستایی و حرکت در راستای رونق و توسعه تولید و تجارت فرش دستباف در روستاها یقیناً بحث اشتغال و اقتصاد خانوارهای روستایی را برطرف می‌کند.

رحمانی با اشاره به اختصاص 500 میلیارد ریال تسهیلات از صندوق مهر امام رضا (ع) به شکل‌های فرش دستباف روستایی در بودجه سال 89 کل کشور تصریح کرد: توجه به توسعه و رونق فرش دستباف روستایی از دغدغه‌های نمایندگان مجلس شورای اسلامی است. نماینده مردم تبریز، آذرشهر و اسکو در مجلس شورای اسلامی ابراز داشت: این تسهیلات از محل اعتبارات قرض‌الحسنه صندوق مهر امام رضا (ع) و به صورت قرض‌الحسنه پنج ساله با هماهنگی مرکز ملی فرش ایران و اتحادیه مرکزی فرش دستباف روستایی ایران، اعضای زیرپوشش اتحادیه‌ها و شرکت‌های تعاونی فرش دستباف سراسر کشور (اتفا) پرداخت و تضمین بازپرداخت توسط چک و سفته با امضا صاحبان امضا خواهد بود.

* قالیبافان نیازمند حمایت‌های بیمه‌ای می‌باشند
مدیرعامل اتحادیه تعاونی‌های فرش دستباف روستایی آذربایجان شرقی در این باره اظهار داشت: حمایت بیمه‌ای از قالیبافان مصوبه ناقص سال‌های قبل است که هنوز هم این مصوبه ناقص باقی مانده است. صفر امانی ادامه داد: بیمه تکمیلی قالیبافان طی مصوبه‌ای در نیمه دوم سال 88 به تصویب رسیده است، اما نه تنها آیین‌نامه اجرایی آن تاکنون مشخص نشده، بلکه ردیف اعتباری آن نیز تعیین نشده است.

مدیرعامل اتحادیه تعاونی‌های فرش دستباف روستایی آذربایجان شرقی افزود: اتحادیه تعاونی‌های فرش دستباف روستایی استان از طریق مرکز ملی فرش تفاهمنامه‌ای بین سازمان فنی و حرفه‌ای منعقد کرده است تا برای اجرایی کردن بیمه قالیبافان اقداماتی انجام دهند و در حال حاضر هم پیگیر این مسئله هستیم.

وی با بیان اینکه بیمه قالیبافان از مصوبات عقیم مجلس است، گفت: این مصوبه مدت‌هاست که در پشت درهای وزارتخانه‌های دولت منتظر اجراء است و تاکنون نیز به درستی اجرا نشده است.

مدیرعامل اتحادیه تعاونی‌های فرش دستباف روستایی آذربایجان شرقی ادامه داد: در حال حاضر قالیبافان می‌توانند از بیمه بازنشستگی استفاده کنند و در این باره تعداد کمی از مردم به این امر رغبت نشان داده‌اند، چرا که این نوع بیمه حمایت درمانی ندارد و صرفاً برای بازنشستگی است.

امانی در ادامه گفت: با توجه به این مشکل قالیبافان روستایی، وضعیت بازار خرید و فروش نیز تعریف چندان قابل قبولی ندارد. وی گفت: مسئولان باید حمایت‌های خود را از قالیبافان به ویژه قالیبافان روستایی دریغ نکنند و این صنعت را پشتیبانی کرده و از تولیدات آنها حمایت کنند.

مدیرعامل اتحادیه تعاونی‌های فرش دستباف روستایی آذربایجان شرقی، عدم دسترسی به بازارهای مصرف، عدم نقدینگی و کمبود اعتبارات را از دیگر مشکلات قالیبافان روستایی عنوان کرد و گفت: از مسئولان و دولت می‌خواهیم در طرح پنج ساله خود خانواده قالیبافان را هم در نظر بگیرند و استفاده از تسهیلات بانکی را برای قالیبافان فراهم کنند.

وي خاطر نشان کرد: باید اعتبارات اختصاص یافته به اتحادیه قالیبافان روستایی را افزایش دهند چرا که کمبود اعتبارات مشکلات فراوانی را پیش روی قالیبافان قرار داده است.

مدیر عامل تعاونی‌های فرش دستباف روستایی آذربایجان شرقی افزود: بعد از سال 79 تا سال 85 این تسهیلات بلا تکلیف ماند تا اینکه در سال 88 وزارت بازرگانی متولی اتحادیه قالیبافان روستایی شد و از آن زمان به بعد هیچ‌گونه تسهیلات بانکی به قالیبافان روستایی اعطا نشده است.

وي ادامه داد: اتحادیه مرکزی تولیدکنندگان فرش دستباف روستایی کشور با 22 اتحادیه استانی و 500 هزار نفر که همگی از قشر زحمتکش بافندگان روستایی هستند، از بزرگ‌ترین تشکلهای فعال در زمینه تولید و فروش دستباف در کشور و بزرگ‌ترین تشکل فرش دستباف روستایی در کشور است.

امانی همچنین گفت: اتحادیه شرکت‌های تعاونی تولیدکنندگان فرش دستباف روستایی آذربایجان شرقی با 22 شرکت تعاونی فعال و حدود 25 هزار نفر عضو قالیباف، بزرگ‌ترین تشکل تعاونی قالیبافی در سطح استان و از اتحادیه‌های نمونه قالیبافی روستایی در سطح کشور است که بیشتر اعضای آن را قالیبافان ساکن در روستاهای مختلف استان تشکیل می‌دهند.

وي تصریح کرد: اتحادیه فرش دستباف روستایی استان آذربایجان شرقی در زمینه سیاست‌گذاری، تولید و فروش فرش دستباف فعالیت دارد، این اتحادیه در سال‌های اخیر برای شناساندن بیشتر تولیدات هنرمندان خویس، در چند نمایشگاه بین‌المللی شرکت کرده است ضمن آنکه در نمایشگاه‌های برگزار شده در کشور نیز حضور گسترده داشته است.

مدیرعامل تعاونی‌های فرش دستباف روستایی استان آذربایجان شرقی همچنین گفت: کمبود اعتبار مشکلات فراوانی را پیش روی قالیبافان قرار داده است.

صفر امانی گفت: در سال 86 طی سفر دوم ریاست جمهوری به استان، 25 میلیارد تومان برای تمام بافندگان قالی در استان اعتبار اختصاص یافت و از این مقدار سهم ناچیزی هم به اتحادیه تعاونی‌های فرش دستباف روستایی تعلق گرفت و با توجه به اینکه 75 درصد بافندگان فرش در استان روستاییان هستند اما آن اعتبار ناچیز که 25 درصد از 25 میلیارد تومان است را دریافت نکرده‌ایم.

مدیر عامل تعاونی‌های فرش دستباف روستایی استان آذربایجان شرقی افزود: اینگونه حمایت‌ها از بافندگان روستایی منجر به این می‌شود که سیل عظیمی از بافندگان و روستاییان به شهرها مهاجرت کنند لذا باید اعتبارات اختصاص یافته به اتحادیه قالیبافان روستایی را افزایش دهند چرا که کمبود اعتبارات مشکلات فراوانی را پیش روی قالیبافان قرار داده است.

مدیر عامل تعاونی‌های فرش دستباف روستایی استان آذربایجان شرقی در ادامه به سایر مشکلات این قشر زحمتکش جامعه روستایی اشاره کرد و گفت: در هیچ یک از دولت‌ها به مسکن قالیبافان توجه چندانی نشده است و در این عرصه سرمایه‌گذاری خاصی هم صورت نگرفته است به طوری که در سال‌های قبل برای بهداشتی کردن کارگاه‌های قالیبافی روستاییان اعتبار اختصاص می‌یافت، ولی امروزه این اعتبارات حذف شده است.

امانی گفت: درخواست به حق بافندگان روستایی از دولت این است که در راستای تهیه مسکن مناسب و ساخت آن در محلی مناسب تسهیلات بدهند تا این اقدامات جلوی مهاجرت را بگیرد.

وي همچنین گفت: از زمانی که اتحادیه قالیبافان روستایی تشکیل شده است تا پایان سال 79 به تمام سهامداران این اتحادیه که از طریق وزارت جهاد کشاورزی نظارت می‌شد، تسهیلات بانکی برای بهداشتی کردن و بهسازی کارگاه‌های قالیبافی نیز داده می‌شد. مدیر عامل تعاونی‌های فرش دستباف روستایی آذربایجان شرقی افزود: بعد از سال 79 تا سال 85 این تسهیلات بلا تکلیف ماند تا اینکه در سال 88 وزارت بازرگانی متولی اتحادیه قالیبافان روستایی شد و از آن زمان به بعد هیچ‌گونه تسهیلات بانکی به قالیبافان روستایی اعطا نشده است.

وي در ادامه گفت: اتحادیه تعاونی‌های فرش دستباف روستایی که عمری قریب به 20 سال دارد و در این مدت توانسته است 49 هزار بافنده را زیر پوشش خود قرار دهد.

مدیر عامل تعاونی‌های فرش دستباف روستایی استان آذربایجان شرقی افزود: این در حالی است که تمام بافندگان قالی روستایی 193 هزار و 500 نفر است، اما به دلیل کمبود اعتبارات نتوانسته‌ایم زیر پوشش اتحادیه درآوریم.

وي در ادامه فرش دستباف آذربایجان شرقی را در یک طبقه‌بندی کلی به سه گروه با ویژگی‌های خاص تقسیم کرد و گفت: گروه قالی‌های شهری بافت آذربایجان که اغلب در غرب این استان قرار دارند عبارتند از تبریز و اطراف آن مانند اسکو، مرند، مراغه. امانی خاطر نشان کرد: گروه قالی‌های محلی و روستایی نیز عبارت از روستاهای اطراف هریس، سراب، اهر و بستان آباد، گراوان، بخشایش، شریبان و مهربان هستند.

وي همچنین افزود: فرش‌های عشایری آذربایجان که در راس آنها می‌توان فرش‌های عشایر شاهشون را نام برد، هر چند در کنار این عشایر، سایر کوچندگان استان به ویژه عشایر ارسباران نیز به تولید انواع دستباف‌ها و زیراندازهای زیبا مانند گلیم و ورنی اشتغال دارند، اما دستباف‌های گروه‌دار عشایر شاهشون، (همچنین تا حدودی عشایر افشار آذربایجان) از شهرت بالایی برخوردارند.

* ارزش دلاری صادرات فرش آذربایجان شرقی بیش از 90 میلیون دلار است

رئیس اداره فرش سازمان بازرگانی آذربایجان شرقی نیز بر شناساندن فرش دستباف تبریز و استان آذربایجان شرقی در بازارهای داخلی تاکید کرد و بیان داشت: بحران مالی و اقتصادی جهان در بازار فرش تاثیرگذار بوده و لازم است برای گذر از این شرایط تدابیر ویژه‌ای به ویژه در زمینه اطلاع‌رسانی صحیح اتخاذ شود.

علي سلیمانی با اشاره به افزایش دو درصدی صادرات فرش دستباف آذربایجان شرقی از نظر ارزش دلاری تصریح کرد: صادرات فرش

دستباف آذربایجان شرقی با دو درصد افزایش از نظر ارزش دلاری به 90 میلیون دلار رسید. وی از استقبال روسیه از فرش دستباف ابریشم خبر داد و اضافه کرد: علاوه بر کشور روسیه فرش دستباف ایران به کشورهای آمریکا، آلمان، فرانسه، نروژ، ژاپن و کشورهای حوزه خلیج فارس صادر شده است.

رئیس اداره فرش سازمان بازرگانی آذربایجان شرقی از شناسایی 64 هزار قالیباف در طرح سهام عدالت خبر داد و ابراز داشت: 64 هزار نفر از قالیبافان استان آذربایجان شرقی از طریق تشکلهای فرش دستباف فعال در استان و با همکاری مدیریت‌های بازرگانی شهرستان‌ها اقدام به پرکردن فرم سهام عدالت کرده‌اند و اقدامات قانونی لازم در مورد قالیبافان مشمول سهام عدالت به عمل آمده است.

وی همچنین از اشتغال‌زایی 500 هزار نفری فرش دستباف در استان آذربایجان شرقی خبر داد و اظهار داشت: هم‌اکنون 200 هزار نفر به صورت مستقیم از راه تولید فرش دستباف در استان کسب درآمد کرده و ارتزاق می‌کنند، ضمن آنکه مجموع اشتغال‌زایی مستقیم و غیرمستقیم فرش دستباف در زمینه‌هایی همچون تولید، تجارت، رنگرزی، تولید نخ، رفوگری و نقاشی فرش و سایر موارد افزون بر 500 هزار نفر است.

در پایان خاطر نشان می‌شود برای حفظ جایگاه فرش تبریز سزاوار است به فرش تبریز اهمیت ویژه‌ای داده شود چرا که به جرات می‌توان گفت تبریز خواستگاه فرش ایران بوده است یقیناً در صورت حمایت از بافندگان فرش دستباف بیشترین بهره و سود را متوجه کشور خواهد کرد.

لازمه این کار در این است که تبریز را پایتخت فرش ایران کنیم و برای انجام چنین کاری همت عالی مسئولان و پیگیری‌های مجدانه آنها راهگشای مشکلات قالیبافان خواهد بود.

از طرف دیگر برای رشد و تعالی قالی تبریز باید از قالیبافان حمایت‌های بیمه‌ای نیز هر چه زودتر صورت گیرد چرا که حمایت از حمایت از قالیبافان در واقع حمایت از صادرات غیرنفتی کشور است. هر چه قدر به این صنعت و هنر توجه گردد به همان اندازه از اتکا به نفت در کشور کاسته می‌شود.

.....
گزارش از: علی آقایی